

**HOTEL "KORZO" IN THE OLD CORE OF PEĆ – A REPRESENTATIVE EXAMPLE OF
SECESSION IN RUSSIAN ARCHITECTURE IN THE TERRITORY OF KOSOVO AND
METOHİJA***

Кратко или претходно саопштење, рад примљен: мај 2025, рад прихваћен: јун 2025.

Горица Љубенов**

АПСТРАКТ

Архитектура Пећи, града смешеног у Метохијској котлини у подножју Проклетија, одражава снажан утицај оријенталног стила, који је доминирао у историјском градитељству. Међутим, у периоду између два светска рата, у ужем центру града долази до архитектонске трансформације под утицајем савремених европских токова, што резултира увођењем елемената модерне градње, инспирисане архитектуром раног 20. века.

Један од најрепрезентативнијих примера тог периода је хотел „Корзо“, изграђен 1929. године од стране пећког трговца Александра Аца Марковића. Архитектонски објекат трапезоидне форме интегрисан је у постојећи урбанистички оквир града, при чему су спратне зграде линеарно распоређене дуж зракасто организованих улица које се сливају ка централном тргу. Његова ужа, главна фасада репрезентује стилске карактеристике сецесије, док су бочне фасаде симетричне и прате линију суседних објеката.

Крајем 20. века, хотел је реконструисан и проширен, али су очуване основне архитектонске вредности и елементи сецесијске декоративне пластике. Данас овај објекат представља значајан пример очувања архитектонског наслеђа у контексту урбаног развоја Пећи, чиме се истиче као сведочанство о трансформацијама архитектонске физиономије града током 20. века.

Кључне речи: Сецесија у руској архитектури, обликовање фасаде, хотел „Корзо“, Пећ, Метохија.

ABSTRACT

The architecture of Peć, a city located in the Metohija basin at the foot of the Prokletije mountains, reflects a strong influence of the Oriental style, which dominated its historical construction. However, during the interwar period, the city's central area underwent an architectural transformation influenced by contemporary European trends, resulting in the introduction of modern building elements inspired by early 20th-century architecture. One of the most representative examples from this period is the Korzo Hotel, built in 1929 by Peć merchant Aleksandar Aco Marković. The trapezoidal-shaped building is integrated into the urban context through multi-story structures arranged along radial streets leading to the central square. Its narrower, main facade exhibits stylistic features of Art Nouveau, while the side facades are symmetrical and align with the neighboring buildings. At the end of the 20th century, the hotel was renovated and expanded, yet the fundamental architectural features and elements of Art Nouveau decorative sculpture were preserved. Today, this building represents a significant example of architectural heritage preservation within the context of Peć's urban development, standing as a testament to the transformations of the city's architectural character throughout the 20th century.

Key words: Art Nouveau in Russian Architecture, facade design, Korzo Hotel, Peć, Metohija.

УВОД

Град Пећ налази се на подручју Метохије. Смештен између планина Паклена с једне и Губавац и Копривник с друге стране, испод ждрела Руговске клисуре, на месту где се долина Пећке Бистрице левкасто проширује и утапа у западно метохијску котлину.

„Пећ спада у назначајнија и највећа метохијска насеља градског типа. Морфологија овог насеља лежи на компоненти две природне и привредне области, равнице на истоку и планинске области на западу. Саобраћајни положај Пећи је од посебног значаја за њен постанак. Ту је зборно место многобројних попречних путева који спајају различите привредно богате и географске области. Баш

* Рад је проистекао из излагања на Националној научној конференцији *Награда за најлепшу фасаду у Београду између два светска рата*, одржаној 27.10.2024. године на Филозофском факултету, Универзитета у Београду. Сажетак саопштења *Хотел „Корзо“ Пећ - Архитектура између два светска рата на подручју Метохије* публикован је у Зборнику резимеа. Уредници: Александар Кадијевић, Александра Илијевски, Владана Путник Прица. Београд. Универзитет у Београду - Филозофски факултет 2024, стр. 25 (ISBN 978-86-6427-331-2 COBIŠ. SR-ID157715465)

** др Горица Љубенов, ванредни професор, Универзитет Унион „Никола Тесла“, Факултет за градитељски менаџмент - Одсек Архитектура и урбанизам, Београд; e-mail: gljubenov@unionnikolatesla.edu.rs; ORCID: 0000-0002-3617-3638

због таквог положаја Пећ је у својој историји била поприште честих разарања, страдања и обнављања (Војовић 1979:126).

Античка историја подручја данашње Пећи није у потпуности расветљена, али се у литератури претпоставља да је римско насеље Сипарунта могло бити смештено у овој области (Јовановић 1984:112). За време византијске владавине, Пећ је била позната као Анаусарио (лат. Anausario) – археолошка станица на путу Ниш – Скопље (Српска енциклопедија, 2010).

До 13. века била је мало насеље у Хвостанској жупи које се звало Ждрело, због тога што се развијало на самом излазу из Руговске клисуре (Радовановић, 1937:64).

Први пут под именом Пећ се помиње 1220 год. у Жичкој хрисовуљи, а претпоставља се да је добила име по плочастим стенама и пећинама које се налазе у странама руговских падина (Војовић, 1979: 126). „У старим споменицима се помиње под разним именима, као Пецк, Пекч, Ипек, Пеја, Пекија, Пеција, Архиеписково и друго.“ (Костић, 1899:270).

Историја града и развој града на Бистрици везани су за Патријаршију која је смештена у самим вратима Руговског теснаца. Крајем 13. века постаје престоница српске архиепископије, а за време цара Душана, 1346. године српска црква је подиже на степен Паријаршије. Од 1462. године Османлије заузимају Пећ, наступа период робовања праћен бунама и сеобама, проткан сталним страдањем, паљењем, болестима (1910. колера) епидемијама, међутим у таквим историјским околностима, праћен је уједно процватом и развитком Патријаршије. Ослобађање Пећи од Отоманске империје уследило је 29. октобра 1912. године од стране црногорске војске и тако остаје до краја 1915. године, када потпада под власт Аустроугарске, све до њеног распада 1918. године, и од тада ово подручје улази у састав Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца (Војовић, 1979:129), касније Краљевине Југославије. За варош, Пећ је проглашена Законом о Местима 13. јуна 1919. године (Костић 1910:23). Законом од 26. априла 1922. године Краљевина СХС била је подељена на 33 области, а Општина Пећ и територија Пећког среза, као део Метохијског округа, припали су саставу Зетске бановине (Ivanišević, 1931:5).

„Што се тиче колонизације и аграрне реформе, Пећки срез био је познат по насељавању колониста. У том делу Косова и Метохије, на територији аграрног повереништва у Пећи 1919–1939. било је 9.674 хектара трајно напуштеног, качачког земљишта. У јесен 1931. у Метохију је насељено 1.400 породица из Црне Горе, подигнуте су им типске куће и додељено преко 20.000 хектара земље на потезу Призрен – Ђаковица – Пећ и реке Дрим“ (Slavković Mirić, 2023:225). „У Пећком срезу било је 1459 насељеничких породица (на другом месту у односу на Ђаковички срез где је било 2.967)“ (Urošević, 1937:832).

Демографска структура Пећи сагледива је на основу општег пописа становника од 31. марта 1931. године (Kraljevina Jugoslavija. Opšta državna statistika, 1931), тј. У Пећком

срезу живело је 45.333 становника, а у граду Пећи 16. 000 (Državni arhiv Srbije, Fond BIA, III, f. 121, [nepoznata godina]), међу којима и изванредно број руских емиграната. „После Првог светског рата у Југославију је пристигло око 70.000 избеглица из Русије. Иако у мањем броју у односу на велике центре, један део руских емиграната населио је Хвосно (Пећ)“ (Radojević, 2005:30). Управо су руски емигранти дали импулс развоју српске културе, градње, архитектуре, уметности, инжењерства, како у целој Југославији, тако и у граду Пећи, где је модернизација саобраћаја, грађевинарства (изградња путева, железничке пруге) као и привредних објеката, подигла ниво среза и самог града Пећи привредно и културолошки.

ГРАДИТЕЉСКО НАСЛЕЂЕ – УРБАНИ СКЛОП ПЕЋИ

Познавалац градитељског наслеђа Пећи арх. Јован Крунић, на основу истраживања и препознавања изведених средином 20. века, истиче да је Пећ један од најизразитијих и најбоље очуваних градова оријентално-балканског типа у Србији. Његов урбани склоп, сликовит и хармоничан збир целина – махала у зеленилу, потенциран је особеном изражајношћу типова кућа, лепотом и свежином природног амбијента и богатством текуће воде, детерминисан главним објектом Патријаршијом, џамијама као објектима друге врсте, и мноштвом вредних споменика треће врсте – старом градском кућом. Усклађеност просторне и површинске композиције са функционалношћу основе старих објеката достигала је синтезу јединстава на нивоу органског ткива. Најпростије речено, у отеловљену старе градске куће Пећи њени мајстори су умели да остваре једну просторну и површинску композицију која је потпуно усклађена са функционалношћу њене основе и да постигну да збир тих маса делује складно, као својеврсно органско ткиво (Krunić, 1994:161).

„Град Пећ, на самом уласку у Руговску клисуру, развио се уздуж реке Бистрице, чији смер је запад–исток. (Сл. 1) Стари центар града није био као данас хотел „Корзо“ поред Бистрице, него место чаршије, а сама стара Пећ није била једно мало језгро, већ скоро по целој данашњој територији распрострањен систем готово самосталних махала. Положај Бајракли-џамије и чаршије, према записима старих путописаца, требало би да је био и најстарије средиште града звано Рукумија-махала, где се одвијала занатско-трговачка делатност.

Положај пећке куће као базне честице у махалама, доминантне у структури урбаног ткива, у односу на стране света, утврђен је и одређен законом на основама верских прописа ислама. Габарити и изгледи улица у средишњем делу града су одређени висинама уличних зиданих структура, тј. високим зидовима кућа на уличној линији и нижим оградама дворишта. Над улицом истурени низови прозора наговештавали су испаде кућа, формирајући тако физиономију улице, а саме куће су егзистирале истовремено и над дворишним делом сваке парцеле.

Сл. 1 Катастарски план Пећи 1932 г. (Комплекс патријаршије је остао ван плана, на западу) / Fig. 1 Cadastral Plan of Peć, 1932 (The Patriarchate complex was left out of the plan, to the west)

У међусобном односу кућа била је присутна поларизација на две основне планске и просторне геометријске схеме: симетричну и асиметричну „на глагол”. Разгледница Пећи препознаје објекте: Тахир-бегов конак, представник асиметричне схеме, Протину кућу, у Протиној махали, представницу симетричне схеме, и камену кулу – Јашар-пашину кулу, као трећу форму куће у урбаном ткиву града (Krunić, 1994).

Крунић пише: „Најупадљивија особеност града Пећи по чему је јединствена градска урбана структура у Србији, јесте да Пећ није град на Бистрици, него у, и на, њеним водама” (Krunić, 1994:164). Локални назив за Пећ „балканска Венеција” оправдано је, уз остале комплименте структуралном моделу града, презентовао природно-географски феномен – организовану мрежу текуће воде,

која је стизала у двориште скоро сваке куће, као отворени крвоток града, пружајући му специфичну функционалну, а становницима духовну и културолошку особеност.

ГРАДИТЕЉСКИ ФОНД ПЕЋИ ИЗМЕЂУ ДВА РАТА

„Пећ је у периоду између два светска рата спадала у ретке градове на Косову и Метохији (пored Призрена, Приштине и Косовске Митровице). Овај град био је спој модерног и традиционалног. За историју Срба, град Пећ је веома значајан као седиште патријараха и средњовековне српске културе, огледало архитектонске уметности и колевка српског царства” (Slavković Mirić, 2023: 221). Период између 2 светска рата исписан је блиставим страницама успона и процвата Пећи, како њеним друштвено-историјским

Сл.2 Посета краља Александра и краљице Марије Пећи (1924) / Fig. 2 Visit of King Alexander and Queen Maria to Peć (1924)

Сл 3. Зграда Железничке станице у Пећи. / Fig. 3 The Railway Station Building in Peć

развојем у оквиру Зетске бановине, тако и активностима где је иницијални потенцијал представљала емигрантска елита из царске Русије. Радојевић у делу Руске избеглице у Пећи наводи: „Удео инжењера Аркадија Тјапкина у претварању заостале паланке Пећи у пријатан, устрептао градић био је немерљив“ (Radojević 2005:50). Осим овог грађевинског инжењера било је немало технички образованих лица која су донела просперитет, али Аркадије Николајевич Тјапкин, инжењер из Санкт Петербурга, запослен у Грађевинском

одељку општине Пећ, важи за покретача и организатора урбанистичко-грађевинских акција у Пећи, које ће имати историјски значај и димензије за преображај (Radojević 2005:46). Повод за долазак руских инжењера 1921. године у Пећ била је, првенствено, изградња пута „Пећ – Чакор – Андријевица, тзв. друма Краља Александра I, који је Црну Гору везао за Метохију и за главне путеве у унутрашњости земље, те је тако помагао и трговачком напретку овог места“ (Simonović, 2004:62). (Сл. 2)

Сл. 4 Парк Рајевића, Пећ / Fig. 4 Radojević Park, Peć

Тој техничкој екипи припадају заслуге за израду Регулационог плана Пећи 1923. год., и великог броја инфраструктурних и грађевинских подухвата, као што су: Хидроцентрала на извору – Глава Белог Дрима, 1934. год., градски водовод 1936. год., из изворишта Црна вода, узводно од Патријаршије, пруга Приштина – Пећ, 1936. год. (Politika 4.7.1936: 8).

Један од најрепрезентативнијих објеката изграђен 1936. год. у Пећи је Железничка станица, у српско-византијском стилу, од тесаног камена оникса чије је налазиште у мајданима Пећке бање (Politika 6.4.1936:10). Објекат је изведен као троделна композиција са архитектонски читљивим целинама, бочно спратним објектима и средишним, приземним, са тремом у колонадама и наглашеном централном зоном. (Сл. 3)

Од индустријских објеката подигнути су: парни млин 1923. год., власништво Трговачке банке из Пећи, пирана, власништво Тодора Марковића, пирана „Озрим“, власништво акционарског друштва, и циглана „Бели Дрим“. Године 1932. подигнуте су: зграда Гимназије на месту старе турске „Идадије“¹ и Народна основна школа. Дом народног здравља изграђен је 1926. године (Војовић 1978:129). Од јавних, зелених површина, 1929. године изграђени су Велики парк „Карачаг“ и Мали парк, у централној зони града. Понос Пећи ипак је био приватни парк породице Живка Рајевића у Пуовац-махали, настао 1932. године, рађен по узорима на француске и аустријске паркове. (Сл. 4)

Неке од најважнијих грађевина у најужем центру града су:

хотел „Корзо“, кога подиже 1929. год. трговац Александар Аца Марковић и кафана „Балкан“, а браћа Стефанчевић, 1938. год. граде хотел „Турист“ (Војовић, 1979:129). „Развој урбане архитектуре Пећи између два светска рата, слично као и у Призрену био је под утицајем старе али и оновремене градске архитектуре у Србији, по европском узору, са врло мало националних елемената“ (Nikolić, 1999:262).

ХОТЕЛ „КОРЗО“

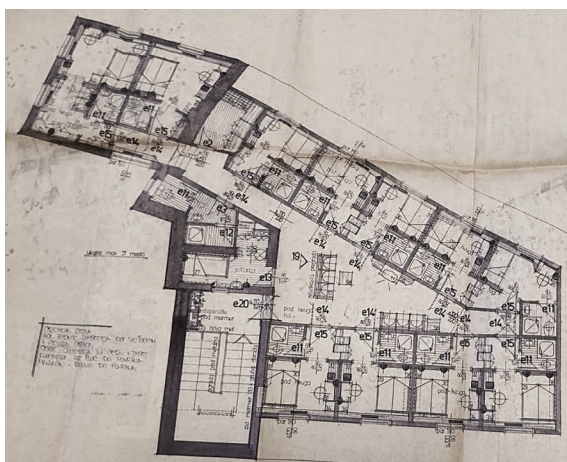
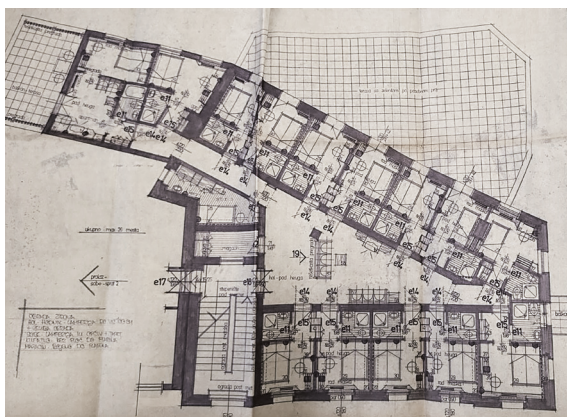
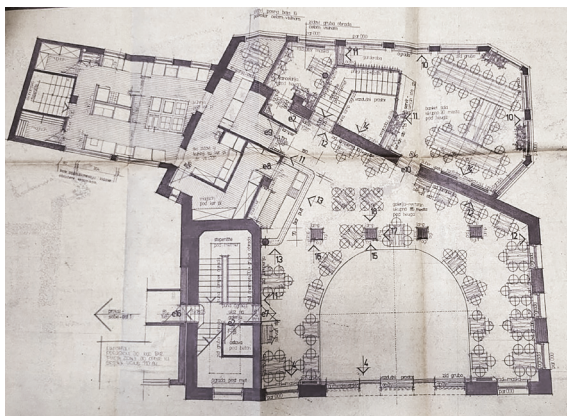
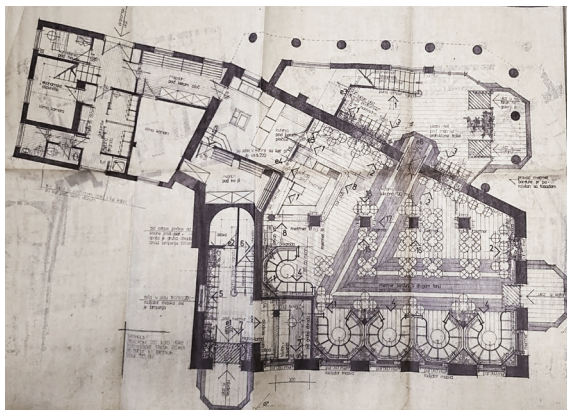
Стара разгледница из 1930. год. открива дисонантну амбијенталност будућег центра града. Сусретање традиције и архитектонског изазова 20. века, настало у контексту односа и израза старе кафане у првом плану, и новог хотела у позадини, левитира као нестварана (фотошопирана) слика, подсећајући више на сценску поставку палате усред оријенталне касабе у улици са ћепенцима и ниским објектима покривеним ћерамидом. (Сл. 5)

Новопроектовани објекат, угловница, уметнут између тадашњих улица, које су диктиране спратним објектима у низу зракасто водиле до централног трга града, пленио је уметничком изражајношћу са две готово идентичне, бочне, стилизоване фасаде, и репрезентативном чеоном, оријентисаном према центру, јасних архитектонских стремљења ка модерном стилу, сецесији. Према незваничним подацима, градња овог хотелског здања трајала је 3 године, у власништву пећког трговца Александра Аца Марковића, али је име архитекте остало непознато. Хотел „Корзо“ је био први и једини хотел у Пећи тих тридесетих година 20. века. Смернице о архитектонском стилу, функцији, диспозицији објекта и

1 Училиште на нивоу средње школе (турско време)

Сл. 5 Центар града са новоизграђеним хотелом „Корзо“ (1930), Пећ / Fig. 5 City center with the newly built "Korzo" Hotel (1930), Peć

Сл. 6 Основе приземља, спрата, галерије и поткровља хотела „Корзо“ у Пећи (Пројекат ентеријера – 1987) / Fig. 6 Ground floor, first floor, gallery, and attic floor plans of the 'Korzo' Hotel in Peć (Interior design project – 1987)

аутентична фасада хотела са уздржаном, а истовремено дефинисаном орнаментиком, асоцирају на просторну организацију и декоративне обрасце хотела „Москва“² у Београду. Организација функционалних и просторних целина приземља, са карактеристичним спратним полунивоом – галеријом, отварањем просторности и визура унутар два нивоа, не доводи у питање чињеницу да је пројектован према матрицама руских градитеља, у духу сецесијских стилских образаца, а разгледнице хотела „Корзо“, са првобитним називима: хотел „Москва“, хотел „Стаљинград“, присутне су још увек у приватним архивима.

Диспозиција објекта, чија површина заузима 392м² терена, трапезоидна је, подужно оријентисана запад – исток. Објекат је двоспратан, тј. састоји се од базиса, кога чине приземље и полуспрат, и два спрата. Спратни етажи су искључиво у функцији смештајне намене, док економско-техничкој групацији припадају део зачеља објекта у приземљу и кухиња у нивоу галерије, а остало је друштвена група просторија. Главни улаз за сталне госте био је из Улице Песак, тј. са бочне стране објекта, којим се долазило до пријемног дела, рецепције и двокраког степеништа, док је економски улаз смештен на зачељу објекта. Са прочеља је остварен улаз у кафану која је заузимала већи део површине приземног етажа, док је ресторан хотела смештен на галерији и повезан са кухињом. Уједно, веза смештајне зоне хотела и ресторана остваривала се хоризонталном комуникацијом из степенишног простора на нивоу галерије. (Сл. 6)

Доградња објекта у нивоу приземља и мезанина и претварање таванског простора у поткровље са смештајним капацитетима извршени су осамдесетих година 20. века, а крајем истог и адаптација и унутрашње уређење од стране бироа „Техноопрема – Инжењеринг – Београд“ архитекте Тимко Бранислава. У тим интервенцијама изворна архитектура није нарушена, већ су испраћене оригиналне смернице архитектонског обликовања, а колоритом розе–бело објекату је обезбеђена визуелна препознатљивост. (Сл. 7)

ФАСАДА ХОТЕЛА „КОРЗО“

При анализи фасаде хотела запажају се вертикалне поделе на прочељу и бочним изгледима, као трипартитне матрице различитих ширина, у комбинацији са јасно издиференцираном хоризонталном поделом на базис – приземље и галерију, спратну и кровну зону. (Сл. 4)

Базисом доминира фенестрација, кроз два нивоа. Галеријски отвори са правилним луковима формирају лунете, пратећи димензије фенестрације приземља, те

2 Хотел „Москва“ у Београду, изграђена 1908. године, за потребе Руског осигуравајућег друштва. У пројектантском тиму учествују пројектанати из Санкт Петербурга и архитекта Јован Илкић. / Дуња Андрић и Сања Кипроски, „Прилог проучавању историје и архитектуре палате Осигуравајућег друштва 'Росија' у Београду (1904–1908)“, Наслеђе 25 (2024): 93–106. /

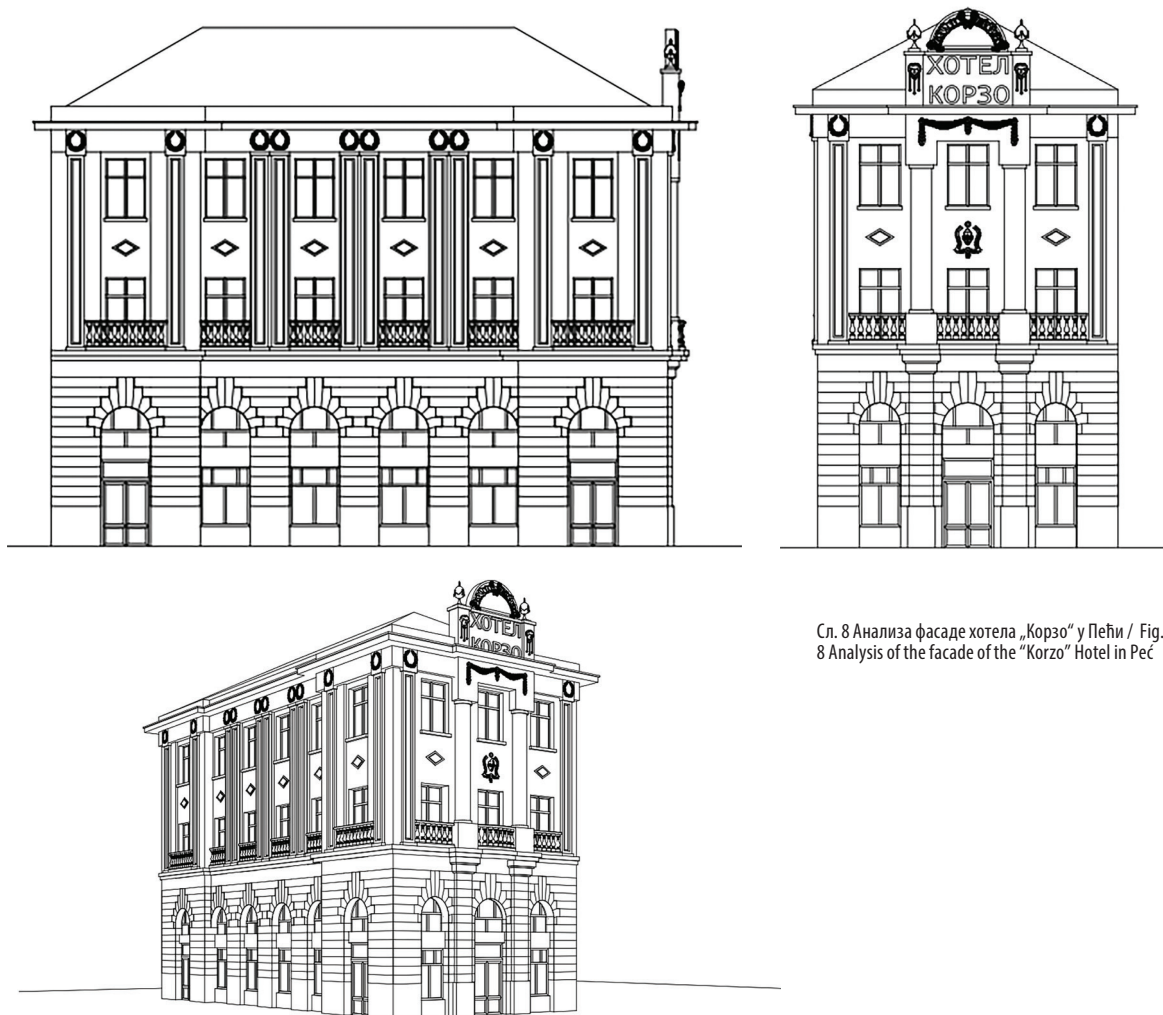
Сл. 7 Хотел „Корзо“ (1980), Пећ / Fig. 7 “Korzo” Hotel (1980), Peć

заједно чине ритмичне елементе базиса. Његова пластика је интензивирана хоризонталним поделама са спојницама које се у зони изнад лучних отвора галерије зракасто истичу као камене облоге, све до наглашене позиције кључног камена. Ова прозорска атика, у виду степенасте круне, заједно са стакленим површинама, представља архитектонску целину која се понавља уједначеним ритмом. Спратни венац је разделница између две хоризонталне целине, приземне и спратне, уједно и две функционалне зоне, док је површина спратова без хоризонталне поделе. Парапетна балустрада, као декоративни мотив, ослањајући се на спратни венац пружа се по обиму целог објекта, прекинута ритмом пиластера — стубаца, и даје свечанију и ваздушасту слику фасадног платна. Декорација балустрица у ствари је слепа потпрозорна композиција, осим у централном пољу чеоног изгледа, где у сегментном луку излази из равни фасаде, и остварује се у функцији балкона. Спратна зона је ређе фенестрације и растеређеније фасадне пластике у односу на базис. Ограничена је кровним венцем испод кога се, благо истурена у простор, намеће хоризонтална композиција у виду следе архитравне греде коју носе ступци/стубови — пиластри, а представља постоље за декоративне орнаменте. Изнад ширег кровног венца, који има улогу стрехе, понавља се композиција увученог венца, трапезастог постоља које прима кровне равни. Кровну зону чини крована конструкција на три воде, покривена црепом.

Вертикалним рашчлањивањем прочеља, трипартитна симетрична композиција пластиком и орнаментиком

избацује у први план средишњу вертикалу. У зони базиса доминирају масивни ступци/пиластри, дорског стилског реда, обрађени хоризонталним поделама са спојницама, као и само поље базиса, те се на тај начин истиче улазна партија кафане. У зони спратова доминирају стубови који се протежу кроз два нивоа и завршавају скромним капителима. Они носе архитравни елемент, смештен непосредно испод кровног венца, украшен са две гирланде и кићанкама. Самосталну декорацију између прозорских оквира чини маскерон, оивичен стилизованим венцем од лишћа. У овој зони изнад кровног венца је кровна атика, са симетрично позиционираним вазама и флоралним мотивима испод, а у самом луку атике је венац и натпис хотел „Корзо“. Бочне партије прочеља су уоквирене угаоним пиластрима, профилисаним по вертикали кроз два нивоа, а завршавају се орнаментом — венцем, на равном постољу као ослонцу испод кровне хоризонтале. На позицији међуспратне конструкције су декорације у облику ромба.

Трипартитну поделу бочних фасада чине угаони ризалити, кроз укупну висину објекта, благо истурени у простор, у односу на средишње поље кога чине четири архитектонске целине на једној и осам на другој бочној фасади. У делу базиса, исти су препознатљиви по фенестрацији са декорацијом, коју спратни венац прекида, најављујући парпетну баластруду у линији спратних прозора. Спратни

Сл. 8 Анализа фасаде хотела „Корзо“ у Пећи / Fig. 8 Analysis of the facade of the “Korzo” Hotel in Peć

део бочних фасада је отмена композиција удвојених пиластра кроз два етажа, са декоративним венцима у зони испод кровног венца и ритмичним прозорским отворима између којих су смештене декорације у облику ромба.

ЗАКЉУЧАК

Пећ је у оквирима граница Зетске бановине од 1918. године, захваљујући друштвено-економским токовима, променила своја обележја. Историјски подаци о колонизацији црногорског живља на подручје Метохије, Пећког среза, и долазак руске емигрантске елите 1921. године у Пећ сведоче о привредно-економском, културно-инжењерском процвату града. У сфери културе, науке и градитељстава, дешава се трансформација насеља, од оријенталне балканске касабе, до развијеног града, чији је урбани ослонац све до седамдесетих година 20. века чинило зеленило и мрежа потока, тако да због такве структуралне особености добија назив „балканска Венеција“. Архитекта Јован Крунић, бавећи се урбаном структуром града, дивио се нерватури водених токова, усклађеној са архитектуром објеката, претежно наслеђем оријенталног Балкана.

Архитектура је тих тридесетих година прошлог века у овом малом граду почела да поприма обриси архитектуре великих градова, светских метропола. Међу најрепрезентативнијим објектима био је хотел „Корзо“, први и једини хотел у граду, представник руске архитектуре у стилу сецесије из 1929. године. У тренутку градње био је атракција, не само у оквирима Пећи, већ и много шире. Његове трипартитне поделе на фасадама суптилно су наглашавале секвенце, стварајући складну физиономију објекта, а уједно откривајући тенденције и мотиве победничког духа градитеља са почетка 20. века. И данас, након 95 година од изградње, одише елеганцијом и хармонијом архитектонске физиономије, окићен истим, аутентичним декорацијама. Међутим, како није у функцији угоститељског објекта, нарушавањем изворне функције деградиран је, не само функционлани, већ и визуелно-уметнички израз овог здања. (Сл. 9)

Намеће се запажање да од те 1929. год. до данас у Пећи није изграђен ни један објект у таквом, а ни сличном стилу. На фасадама јавних и стамбених објеката место нису нашли флорални мотиви, маскерони, стилизоване форме сецесијског архитектонског израза.

Сл.9 Хотел „Корзо“ (2024), Пећ / Fig. 9
Hotel “Korzo” (2024), Peć

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

- Андрић, Д. Кипроски, С. 2024. Прилог проучавању историје и архитектуре палате Осигуравајућег друштва 'Росија' у Београду (1904–1908). *Наслеђе* 25, 93–106.
- Алманах шематизам Зетске бановине, 1931. Краљевска банска управа Зетске бановине на Цетињу. Сарајево: *Државна штампарија*
- Архив Србије, Фонд БИА, III, ф. 121, Реферат о националним мањинама, Арнаути на Косову и Метохији
- Божовић, Г. 2006. Слике Косова и Метохије: путописи и репортаже. Приштина: *НУБ "Иво андрић"*.
- Бојовић, Б. 1979. Метохија- монографија. Приштина: *Јединство*.
- Виријевић, В. 2007. О занатству и трговини у градским насељима Косова и Метохије 1918-1941. *Баштина* 22, 231-241.
- Вуковић, Т. 1986. Срби на Косову, књ. 2. Врање: *Нова Југославија*.
- Ђурић, Ж. 2021. Српско срце Метохије: Пећ српски Мисир. Београд: *Школски сервис Гајић*.
- Илустровани званични алманах-шматизам Зетске бановине, 1931, год.1. Цетиње: *Краљевска банска управа Зетске бановин.*
- Јовановић, Ј. 1984. Античка насеља и путеви у Србији, Београд: *Археолошки институт*.
- Кадиевић, А. 2002-2003. Улога руских емиграната у Београдској архитектури између два светска рата. *Годишњак града Београда*, књ. XLIX-L, 131-142.
- Кадиевић, А. 1998-1999. Београдски период рада архитекте Виктора Викторовича Лукомског (1920-1946). *Годишњак града Београда*, књ. XLV-XLVI, 115-132.
- Костић, К. 1899. Трговачки центри друмова по српским земљама по средњем и новом веку. Београд: *Задужбина Илије М. Колараца*
- Костић, П.1910. Споменик САН-а XLIX. Београд.
- Крунић, Ј. 1994. Куће и вароши у области Старе Рашке. Београд: *Републички завод за заштиту споменика културе*.
- Николић, С. 1998-1999. Урбана архитектура Призрена, Пећи и Приштине и њени национални елементи. *Баштина* 9-10, 255-267.
- Политика, 4. 7. 1936, 8. „Дванаестог јула свечано ће се предати саобраћају пруга која везује Косово Поље са Метохијом“
- Политика, 6. 4. 1936, 10. „Станичне зграде каквих нема ни на једној прузи“
- Радовановић, В. 1937. Географске основе јужне Србије. Скопље: *Штампарија „Јужна Србија“*
- Радоевић, Р. 2005. Руске избеглице у Пећи - у сећању млађих савременика. Београд: *Завичајни клуб Пећанаца у Београду*.
- Симоновић, М. 2004. Пећка Гимназија од настанка до прогона. Нови Сад: *Просвета А.Д.*
- Славковић Мирић, Б. 2023. Град Пећ у периоду између два светска рата. *Лесковачки зборник* 63, 221-242.
- Српска енциклопедија, 2010. књ. 1, том I.
- Тошева С. 2004. Рад Руских архитеката у Министарству грађевина у периоду између два светска рата. *Годишњак града Београда*, књ. LI, 169-180.
- Урошевић, А. (1937) Аграрна реформа и насељавање. у: Споменница двадесетогодишњице ослобођења Јужне Србије 1912-1937, Скопље: 819-833.

ПОРЕКЛО ИЛУСТРАЦИЈА / SOURCES OF ILLUSTRATIONS

- Сл. 1, Крунић, Ј. 1994. Куће и вароши у области Старе Рашке. Стр. 160
- Fig. 1. Krunic, J. (1994). Houses and Towns in the Area of Old Raška, p. 160.
- Сл. 2, Архива аутора Јована Бјелановића
- Fig. 2. Author's archive: Jovan Bjelanović.
- Сл. 3, <https://www.zeleznice.in.rs/forum/download/file.d=18403&sid=1cbf39fe69a1cb2a895fbfd79d7822a4>
- Fig. 3. Source: <https://www.zeleznice.in.rs/forum/download/file.d=18403&sid=1cbf39fe69a1cb2a895fbfd79d7822a4>
- Сл. 4, <http://dokandjelispavaju.com/zlatni-park/>
- Fig. 4. Source: <http://dokandjelispavaju.com/zlatni-park/>
- Сл. 55 <https://zavicajniklubpecanaca.rs/wp-content/uploads/2023/02/6-2.jpg>
- Fig. 5. Source: <https://zavicajniklubpecanaca.rs/wp-content/uploads/2023/02/6-2.jpg>
- Сл. 6, Извор: Завичајни клуб Пећанаца, Београд. Пројекат ентеријера хотела „Корзо“, Пећ, 1987, Документацију урадило предузеће: Техноопрема–Инжењеринг – Београд, Одговорни пројектант: Бранислава Тимко
- Fig. 6. Source: Zavičajni klub Pećanaca, Belgrade. Interior design project of Hotel “Korzo”, Peć, 1987. Documentation prepared by: Tehnooprema–Engineering, Belgrade. Chief designer: Branislava Timko.
- Сл. 7, Хотел „Корзо“ (1980), Пећ, разгледница (Издавач: Озеха, Сплит). Разгледница (обе стране) се може видети на сајту: <https://www.abebooks.com/paper-collectibles/Postkarte-Carte-Postale-73600192-Pec-Peja/30510550305/bd>
- Fig. 7. Hotel “Korzo” (1980), Peć, postcard (Publisher: Ozeha, Split). Both sides of the postcard are available at: <https://www.abebooks.com/paper-collectibles/Postkarte-Carte-Postale-73600192-Pec-Peja/30510550305/bd>
- Сл. 8, Цртеж аутора Горице Љубенов
- Fig. 8. Drawing by Gorica Ljubenov.
- Сл. 9, Архива аутора Горице Љубенов, фотографисао Горан Бојовић 11. 09. 2024. г
- Fig. 9. Author's archive: Gorica Ljubenov. Photographed by Goran Bojović, 11 September 2024.